

Hoogmis; Hoogfeest van de Heilige Drie-eenheid

Voorganger:

J. Dautzenberg, pastoor-deken

Musici:

Cappella Sancti Servatii

Marcel Verheggen orgel

Hans Heykers dirigent

Tijdens deze mis klinkt volgende muziek:

Voor de mis

Jean Lambrechts (1936): Dans l'ombre de la Cathédrale

uit: Cathédrales voor orgel (2011)

Introïtus

Benedicta sit (gregoriaans)

Kyrie, Gloria

Peter Serpenti (1939-2016): Missa Gerlachus voor gemengd koor en orgel (2006)

Graduale

Benedictus es, Domine qui intueris (gregoriaans)

Allelulia: Benedictus es, Domine Deus (gregoriaans)

Offerande

Jean Lambrechts (1936): Carmen Laudationum voor gemengd koor en orgel (2015)

Sanctus, Agnus Dei

Peter Serpenti (1939-2016): Missa Gerlachus voor gemengd koor en orgel (2006)

Communio

Benedicimus Deum (gregoriaans)

Tijdens communie

Edward Elgar (1857-1934): Ave verum

Na de mis

Jean Franssen (1920-1991): Toccata voor orgel (1944; 1953)

Zingen is dubbel bidden. Qui bene cantat, bis orat

Maastricht is van oudsher een katholieke stad met een rijke cultuur aan kerkmuziek geweest. Met gregoriaans en een Middeleeuws paasspel, met twee kapittelkerken en talrijke kloosters was de stad tot eind 20e eeuw een belangrijk centrum van de geestelijke muziek. Ook vandaag kent de stad nog twee kerkkoren die op hoog niveau kunnen musiceren en geleid worden door de beste kerkmusici. De mis van oud-dirigent Peter Serpenti en de cantate van Jean Lambrechts zijn exemplarische voorbeelden van functionele kerkmuziek van vandaag passend in deze rijke traditie. Ook het orgel hoort in deze traditie thuis, zowel in zijn functie als begeleidingsinstrument bij de koor- en volkszang, als ook als solo-instrument voor composities uit verleden en heden of voor improvisaties.

Zingen is dubbel bidden. Deze spreuk van kerkvader Augustinus duidt goed de rol en betekenis van muziek in de kerk. De oorspronkelijke Latijnse spreuk *Qui bene cantat, bis orat* kan ook meer persoonlijk geïnterpreteerd worden als: *Wie goed zingt, bidt dubbel.* Dat mag een inspirerende gedachte zijn voor iedere zanger in een kerkkoor. Het individuele of gezamenlijke gebed vormt het hart van de christelijke traditie. En het meest intense gebed is een goed gezongen gebed.

Peter Serpenti: Missa Gerlachus (koor en orgel)

Peter Serpenti werd vooral bekend als dirigent van Cappella Sancti Servatii (1964-2013). Hij studeerde cum laude af in piano en orkestdirectie aan het conservatorium van Maastricht. Daarna dirigeerde hij diverse orkesten en koren, waaronder het Radio Filharmonisch Orkest, het Radio Kamerorkest, het Limburgs Symfonie Orkest, de philharmonische orkesten van Luik, Antwerpen en Koblenz, het Nederlands Kamerkoor, het koor van de Belgische omroep BRT en de Mastreechter Staar. De Maastrichtenaar kwam in 1980 als koordirigent in dienst van de NOS en was 5 jaar als vaste dirigent verbonden aan het Groot Omroepkoor. Hij werkte daarnaast als assistent samen met dirigenten zoals Bernard Haitink, Edo de Waart, John Eliot Gardiner. Tevens werkte hij samen met componisten als Olivier Messiaen, Karl-Heinz Stockhausen, Iannis Xenakis.

In 2006 vond tijdens het festival Musica Sacra de wereldpremière plaats van de Missa Gerlachus van Serpenti. Hij schreef deze mis in opdracht van het festival en de KRO. Het werk werd toen onder zijn leiding gezongen door de Cappella Sancti Servatii. Andere composities van hem zijn o.a. de Missa Theresia, het motet O sacrum convivium en de Fantasie voor strijkorkest. Daarnaast arrangeerde hij vele (kerst)liederen voor zijn Cappella.

Serpenti schreef bij de première van de Gerlachus-mis in 2006 over het werk: „Sint Gerlachus woonde in een holle eik in het Geuldal bij Valkenburg. Voor zijn bekering was hij een legeraanvoerder. Na de dood van zijn vrouw leidde hij een leven van boetedoening. Hij ging omstreeks 1151 naar Rome en zorgde zeven jaar voor het vee in een hospitaal in Jeruzalem. Daarna leefde hij in Limburg als bezitloze kluizenaar en ging te voet naar de Sint Servaaskerk in Maastricht. Voor de eerste uitvoering van mijn Missa Gerlachus kan het publiek een voettocht van twee uur maken naar de kerk in St. Gerlach, waar hij ligt begraven. Die voettocht wordt nog vaak gedaan, in beide richtingen, het is een levende traditie.”

„We hebben voor deze aflevering van het festival Musica Sacra [in 2006] vergeefs gezocht naar een mis over een kluizenaar. Toen heb ik voorgesteld er een te componeren over onze Limburgse kluizenaar Sint Gerlachus. De letters van zijn naam heb ik omgezet in de noten g-e-d-a-c-b-c-b. [Ter verduidelijking d=re; a=la; h=Duitse benaming voor b; b=si.] Dat begin klinkt meteen al gregoriaans; die eerste drie tonen kom je ook zo vaak tegen in allerlei stukken. Dat maakt het uitzonderlijk, maar je bent daaraan ook gebonden. Je moet het thema op allerlei manieren verwerken, met omkeringen, verbredingen, verkleiningen, de traditionele handgrepen van de componist. Je betrapt jezelf wel eens op herhalingen. Daar is niets mis mee, maar je moet ze goed in structuur brengen. Dat is gelukt.

De Missa Gerlachus loopt uit op polyfonie, is 4, 6, 8-stemmig in een modern jasje. In akkoordopvolgingen en de samenwerking tussen de stemmen is er een neiging tot een impressionistische, soms een moderne sfeer. Het is niet gemakkelijk voor het koor, maar de muziek krijgt een grote glans. Er is natuurlijk veel eigenheid in mijn componeren, maar als het ergens tegenaan ligt, dan tegen een combinatie van Fauré, Debussy, Ravel.

Ik ben in mei [2006] begonnen met componeren en elke twee of drie pagina's hebben we met de Cappella Sancti Servatii meteen ingestudeerd. Met een kerngroep zijn we doorgegaan tijdens het reces en op 1 september was de Missa Gerlachus af. De orgelpartij is echt nog nat, ik heb einde vorige week pas overlegd over de registratie. De mis duurt een half uur met de traditionele misdelen, Kyrie, Gloria, Sanctus, Benedictus en Agnus Dei. Geen Credo, dat mag niet meer. Het laatste concilie heeft vastgelegd dat het Credo moet worden gezongen door de gelovigen. Dus een meerstemmig credo wordt niet meer geschreven; ik houd me daaraan.”

Jean Lambrechts: Carmen Laudationum (koor en orgel)

Met Carmen Laudationum heeft Jean Lambrechts een vrolijke, uitbundige koorcantate gecomponeerd, die binnen en buiten de eredienst uitgevoerd kan

worden. Het werk is vrijelijk gebaseerd op psalmteksten en begint met een feestelijk orgelvoorspel, waar in het pedaal al gezinspeeld wordt op het feestmotief. Daarna zet het koor in met een ingetogen gezang dat overgaat in een quasi reciterend gedeelte. Dit mondt uit in een grootse finale waarin woorden als 'laudate', 'jubilate' en 'alleluja' polyfoon met elkaar worden vervlochten. De cantate eindigt luid en plechtig op de tekst 'alle volkeren, loof Zijn naam!'. Het werk illustreert voortreffelijk de veelzijdigheid van de componist, die een uitgebreid oeuvre schiep van o.a. symfonieën, geestelijke en wereldlijke koormuziek, instrumentale kamermuziek, liederen en filmmuziek.

Jean Lambrechts: A l'ombre de la Cathédrale (orgel)

De componist schrijft als toelichting bij dit deel 2 uit de cyclus *Cathédrales*:

In de schaduw van de kathedraal

Wordt de duister doorbroken

Door lichtflitsen van boven.

Uit de stille diepte stijgt een gebed,

Eerst gepreveld, dan verdroomd

en de droom wordt meditatie

en de meditatie weer gebed,

in de schaduw van de kathedraal.

Jean Franssen: Toccata voor orgel

Jean Franssen is geboren op 8 september 1920 als oudste zoon van de bekende musicus Benoit Franssen, leider van het Servaaskoor van 1913 tot 1964, en broer van Theophile Franssen. Hij studeerde aan het Stedelijk Muzieklyceum in Maastricht en het Luikse Conservatoire Royal, waar hij piano studeerde bij Louis Closson en orgel bij Charles Hens. Behalve als pianist stond Jean Franssen bekend als uitstekend improvisator en orgelvirtuoos. Van 1944 tot 1954 was hij organist aan de Sint Servaaskerk. In 1954 werd hij docent harmonieleer aan het Luikse conservatorium en tevens docent piano aan het Maastrichtse Muzieklyceum. De componist Jean Franssen werd in zijn muziek geïnspireerd door de Franse romantiek en door het impressionisme. Zijn werk toont verwantschap met de muziek van Gabriël Fauré, Claude Debussy, Maurice Ravel, Henri Dutilleux en Olivier Messiaen. Het aantal composities van zijn hand is zeer beperkt. Kwalitatief is deze muziek zijn uitvoeringen echter meer dan waard. Dat geldt zeker voor de Toccata voor orgel, geschreven in 1944 en herzien 1953.

Tekst

Carmen Laudationum (Lambrechts)

Jubilate Deo, servite Domino in laetitia.
Introite in conspectu eius in exultatione.
Scitote quoniam Dominus ipse est Deus
ipse fecit nos et non ipsi nos:
populus eius et oves pascuae eius.
Introite portas eius in confessione
atria eius in hymnis confitemini illi.
Laudate, jubilate, alleluia.
Cantamus te, glorificamus te, adoramus te, benedicimus te.
Laudate nomen eius quoniam suavis est Dominus. Alleluia.
Laudate nomen eius omnes populi! Alleluia.
Laudate eum omnes gentes. Alleluia.
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius
et veritas Domini manet in aeternum.
Laudate Dominum, laudate eum omnes populi!

Jubel voor de Heer, dien de Heer met vreugde.
Kom voor zijn aanschijn met gejubel.
Weet: de Heer, hij is God
Hij heeft ons gemaakt en niet wij onszelf,
zijn volk en kudde door hem geweid.
Ga zijn poorten binnen om Hem te danken
ga zijn voorhof binnen om Hem te loven
Loof, jubel, alleluja.
Wij bezingen U, wij verheerlijken U, wij aanbidden U, wij prijzen U.
Prijs zijn naam, want de Heer is goed. Alleluja
Prijs zijn naam, alle volkeren. Alleluja.
Loof de Heer, gij alle mensen. Alleluja.
Ons omgeeft zijn genade, grootmachtig,
en de trouw van de Heer is tot in eeuwigheid.
Loof de heer, loof Hem, alle volkeren.

Musici

Cappella Sancti Servatii

De Cappella Sancti Servatii is een gemengd koor met een tweehonderdjarige traditie. Volgens de annalen vond de oprichting plaats in 1808. Als vast koor van de Basiliek van Sint Servaas verzorgt de Cappella Sancti Servatii elke zondag de liturgieviering. Zij legt zich vooral toe op de uitvoering van meerstemmige kerkmuziek, soms met orgel of met orkest. Het repertoire van de Cappella is omvangrijk; het bestrijkt een periode van vijf eeuwen en omvat ook de grotere werken van bekende componisten. Behalve aan de kwaliteit van de muziek hecht de Cappella ook grote waarde aan een goede sfeer en aan gezelligheid. Het koor trad op met onder meer het Limburgs Symfonie Orkest, het Radio Kamerorkest en het Staatsorchester Rheinische Philharmonie. Het koor heeft ook buiten Maastricht opgetreden, onder meer in Cambridge, Brussel, Antwerpen, Parijs, Wenen en Jeruzalem. Bijna een halve eeuw (1964-2013) stond Cappella Sancti Servatii onder leiding van Peter Serpenti. Op 1 januari 2013 is hij opgevolgd door Hans Heykers.

Hans Heykers

studeerde aan het Conservatorium te Maastricht de hoofdvakken orgel en theorie der muziek. Aan hetzelfde instituut studeerde hij ook kerkmuziek en gregoriaans. Na zijn conservatoriumopleiding volgde hij nog enkele masterclasses interpretatie en improvisatie. Als zanger en organist verleende hij medewerking aan diverse radio- en CD-opnames. Van 1994 tot 2004 was hij zanger bij kamerkoor Studium Chorale.

Hij was tussen 1998 en 2012 als organist verbonden aan de OLV-Basiliek in Maastricht.

In januari 2013 is hij benoemd tot dirigent van de Cappella Sancti Servatii van de Servaasbasiliek in Maastricht. Verder is hij dirigent van Vocaal Ensemble Silhouet uit Roermond en van de Schola Maastricht.

Marcel Verheggen

Marcel Verheggen (*1961 te Maastricht) studeerde orgel en muziektheorie aan het conservatorium van Maastricht. Na het behalen van het diploma Uitvoerend Musicus met onderscheiding volgde hij cursussen in binnen- en buitenland bij o.a. Luigi-Ferdinando Tagliavini, Daniel Roth en Montserrat Torrent. Tevens zette hij zijn orgelstudie voort bij Guy Bovet in Zwitserland.

Marcel Verheggen is als organist verbonden aan de St. Servaasbasiliek in Maastricht. Naast zijn werkzaamheden als kerkmusicus geeft hij vele concerten in binnen- en buitenland. Hij is geïnteresseerd in een zeer breed repertoire aan orgelmuziek, variërend van vroeg-renaissancemuziek tot en met hedendaagse werken waarbij het leggen van passende verbindingen tussen repertoire en orgel voorop staat. Op internationale orgelconcoursen behaalde hij diverse prijzen voor zowel interpretatie als improvisatie. Verder is hij orgel docent aan het Conservatorium te Maastricht, en geeft hij meesterscursussen in binnen- en buitenland. Daarnaast is hij adviseur van de Klokken- en Orgelraad waar hij betrokken is bij nieuwbouw- en restauratieprojecten. Hij is lid van het CvON, het College van Orgeladviseurs Nederland, en als examinator betrokken bij de landelijke opleiding tot orgeladviseur. Hij is artistiek leider van de Maastrichtse orgelserie "Pro Organo".

Stichting Maastrichtse Componisten

Sinds 2009 is er een stichting die actief het klinkend muzikale erfgoed van de stad Maastricht promoot. De stichting doet dat door spraakmakende concerten en muziektheatervoorstellingen te produceren maar ook door samenwerkingsverbanden aan te gaan met andere culturele partners. Via concerten, website en social media komen steeds meer mensen in aanraking met het werk van Maastrichtse toondichters. Dit jaar bestaat de stichting tien jaar. Deze hoogmis is een onderdeel van het jubileum- festival *Stemmig Maastricht* 14-16 juni 2019.

www.maastrichtsecomponisten.eu

Bijzondere dank aan

Kerkbestuur Sint Servaas Basiliek Maastricht
Cappella Sancti Servatii

Radio-opname

Deze hoogmis wordt opgenomen door L1 Radio voor uitzending op een later tijdstip.

Concert 10 november 2019

Ook op zondag 10 november 2019 besteedt de Cappella Sancti Servatii aandacht aan de rijke erfenis van zijn eigen historie tijdens een concert met werken van Benoit Franssen, Jean Franssen, Peter Serpenti en Jean Lambrechts.